

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta ja opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta ja opintotukilain 15 §:n muuttamisesta (HE 15/2020 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta (TyVM 7/2020 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimittaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle selvityksen uudistuksen vaikutuksista 31.12.2021 mennessä.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) 18 §, sellaisena kuin se on laissa 127/2010,

muutetaan 4 §:n 1 momentti, 5 §, 5 a §:n 1 momentin 3 kohta, 6 §:n 1 momentin johdantokappale, 12 ja 12 a §, 15 c §:n 1 momentti, 16, 17 a ja 19 §, 21 b §:n 1 momentti, 23 a § ja 31 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §, 5 a §:n 1 momentin 3 kohta, 6 §:n 1 momentin johdantokappale ja 17 a § laissa 127/2010, 12 § osaksi laeissa 127/2010 ja 1104/2016, 12 a § laeissa 127/2010 ja 501/2013, 15 c §:n 1 momentti ja 21 b §:n 1 momentti laissa 521/2018, 16 § osaksi laissa 521/2018, 19 § osaksi laeissa 127/2010, 736/2013 ja 1104/2016, 23 a § laissa 673/2011 ja 31 §:n 2 momentti laissa 1104/2016 sekä

Eduskunnan vastaus EV 54/2020 vp

lisätään 5 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 127/2010, uusi 4 momentti, lakiin uusi 6 a §, 13 §:ään uusi 2 momentti ja 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1104/2016, uusi 2 momentti, seuraavasti:

4 §

Toimeenpano

Yleinen suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen kuuluvat aikuiskoulutustuen osalta sosiaali- ja terveysministeriölle ja koulutuksen osalta opetus- ja kulttuuriministeriölle.

— — — — —

5 §

Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset

Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) henkilöllä on 7 §:n mukaista työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta;

2) päätoiminen palvelussuhde samaan työnantajaan on tukikauden alkamiseen mennessä kesännyt yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden;

3) henkilö on opintovapaalaissa (273/1979) tarkoitetulla opintovapaalla tai vastaavalla työnantajan kanssa muuten sovitulla vapaalla koulutuksen perusteella;

4) 6 §:ssä tarkoitetut opinnot ovat laajuudeltaan yhteensä vähintään 4 opinto- tai osaamispistettä; ja

5) henkilö harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja siten, että henkilö suorittaa keskimäärin vähintään 4 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti tai jos henkilön ansiot alenevat tukikuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansioon, hänen tulee suorittaa keskimäärin vähintään 2 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti.

Henkilö ei menetä oikeuttaan palkansaajan aikuiskoulutustukeen, jos hänen työsuhteensa irti sanotaan tukikauden alkamisen jälkeen hänestä itsestään riippumattomista syistä.

Jos 6 §:ssä tarkoitettujen opintojen laajuus on määritelty opintoviikkoina, tunteina tai muulla tavoin, opintojen laajuuden ja opintosuoritusten määrän tulee vastata, mitä 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään opinto- tai osaamispisteistä.

5 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

— — — — —

3) henkilö harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja päätoimisesti siten, että henkilö suorittaa keskimäärin vähintään 3 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti; ja

— — — — —

Eduskunnan vastaus EV 54/2020 vp

Jos 6 §:ssä tarkoitettujen opintojen laajuus on määritelty opintoviikkoina, tunteina tai muulla tavoin, opintojen laajuuden ja opintosuoritusten määrän tulee vastata, mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään opinto- tai osaamispisteistä.

6 §

Aikuiskoulutustukeen oikeuttava koulutus

Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää henkilölle, joka osallistuu:

— — — — —

6 a §

Opintojen riittävä edistyminen

Työllisyysrahasto seuraa aikuiskoulutustukikauden aikaista opintojen edistymistä. Opintojen edistyminen on riittävää, jos henkilölle kertyy tukikuukausien aikana opintosuorituksia 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tai 5 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu määrä.

Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa tai aikuiskoulutustukihakemus hylätä, jos opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tosiasiaassa tarkoitus harjoittaa.

12 §

Aikuiskoulutustuen määrä

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa on 27,54 euroa päivältä. Ansio-osa on 42 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Aikuiskoulutustuki on enintään 90 prosenttia tuen perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena.

Muunnettaessa kuukautta kohden laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin kuukauteen katsotaan sisältyvän 21,5 työpäivää.

Aikuiskoulutustuen ansio-osan perusteena oleva palkka lasketaan tukikautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä kahdentoista kuukauden ajalta laskettuna hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien. Vakiintunutta palkkaa määritettäessä otetaan huomioon palkkatulot, jotka on maksettu palkan määrittämisen perusteena olevana ajanjaksona, vaikka ne olisi ansaittu muuna ajanjaksona tehdystä työstä. Muilta osin ansio-osan perusteena olevan palkan määrittämiseen sovelletaan työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ää.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua ajanjaksoa voidaan pidentää ohittamalla palkaton aika ja ottamalla huomioon vastaava palkallinen aika, jos henkilö on ollut yhtäjaksoisesti vähintään kuukauden poissa työstä saamatta palkkaa ja syynä on:

- 1) sairaus, laitoshoido tai kuntoutus;

Eduskunnan vastaus EV 54/2020 vp

- 2) asevelvollisuus tai siviilipalvelus;
- 3) opinnot;
- 4) lapsen syntymä tai enintään 3-vuotiaan lapsen hoito;
- 5) työttömyys;
- 6) muu 1—5 kohdassa tarkoitettuihin verrattava syy.

12 a §

Tukikauden aikaisten tulojen vaikutus palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään

Palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään vaikuttaa tukikauden aikana henkilölle maksettu lakisääteinen etuus, palkka tai muu työtulo. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon niitä eläkkeitä ja sosiaalietuksia, joita työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:n mukaan ei vähennetä työttömyyspäivärahasta. Aikuiskoulutustuen määrä lasketaan siten, että aikuiskoulutustuki ja 50 prosenttia saadusta tulosta saavat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka aikuiskoulutustukena olisi muutoin voitu maksaa. Aikuiskoulutustuen sovittelussa huomioon otettavaan tuloon sovelletaan työttömyysturvalain 4 luvun 2 §:n 5 momenttia ja 4 §:n 1 ja 3 momenttia.

Muutettaessa 1 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päiväetuudeksi tai päinvastoin kuukauteen katsotaan sisältyvän 21,5 päivää.

Aikuiskoulutustuen ja tulojen yhteismäärä tukikuukauden aikana on enintään aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan suuruinen, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada perusosana.

13 §

Opintolainan valtioneuvosto

Opintolainan valtioneuvoston myöntää hakemuksesta Kansaneläkelaitos.

14 §

Tukikauden kesto

Laskettaessa 1 momentin mukaista enimmäiskestoja yhden tukikuukauden katsotaan kuluttavan 21,5 päivää. Jos henkilön ansiot alenevat tukikuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansioon, tukikuukauden katsotaan kuluttavan 10,75 päivää.

15 c §

Ammattitutkintostipendin hakeminen ja maksaminen

Ammattitutkintostipendiä on haettava kirjallisesti Työllisyysrahastolta vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Tutkinnon suorittamispäivänä pidetään sitä päivää, jolloin hakijan tutkin-

Eduskunnan vastaus EV 54/2020 vp

totodistus on päivätty. Hakemukseen on liitettävä todistus ammatillisen tutkinnon suorittamisesta.

— — — — —

16 §

Palkansaajan aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen

Palkansaajan aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta (*ensihakemus*). Palkansaajan aikuiskoulutustuen maksamista haetaan Työllisyysrahastolta kalenterikuukausittain jälkikäteen (*maksuhakemus*).

Ensihakemuksen voi tehdä aikaisintaan neljä kuukautta ennen tukikauden alkamista. Aikuiskoulutustukea koskevaan ensihakemukseen on liitettävä ilmoitus koulutukseen hyväksymisestä, tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja selvitykset tuen myöntämisen edellytysten täyttymisestä. Työllisyysrahasto ratkaisee ensihakemuksen perusteella täyttyvätkö 1, 5 ja 6 §:ssä säädetty edellytykset sekä 12 §:n mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan määrän. Ensihakemuksen perusteella annetaan päätös enintään 15 kalenterikuukauden ajalle.

Aikuiskoulutustukea ei myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen maksuhakemuksen vireille tuloa. Maksuhakemukseen on liitettävä tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja 12 a §:n mukaisista tukikauden ansioista.

17 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen

Yrittäjän aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta.

Työllisyysrahaston on yrittäjän pyynnöstä annettava sitova ennakkopäätös koulutuksen hyväksymisestä 6 §:n mukaiseksi aikuiskoulutustukeen oikeuttavaksi koulutukseksi ja aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä olevan 5 a §:n mukaisen työssäoloajan täyttymisestä jo ennen koulutuksen alkamista henkilön tultua hyväksytyksi koulutukseen.

Aikuiskoulutustukeen oikeutetulle yrittäjälle voidaan myöntää aikuiskoulutustukea hakemuksen perusteella, jos 5 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu verotus ei ole vielä valmistunut. Valituskelpoinen päätös annetaan ilman erillistä hakemusta, kun verotus on valmistunut.

19 §

Aikuiskoulutustuen maksaminen

Aikuiskoulutustukea maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Aikuiskoulutustukea maksettaessa katsotaan täyteen kalenterikuukauteen sisältyvän 21,5 tukipäivää.

Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä on pienempi kuin aikuiskoulutustuen perusosa, tukea ei makseta.

Aikuiskoulutustuki maksetaan jälkikäteen kuukausittain aikuiskoulutustukeen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

Eduskunnan vastaus EV 54/2020 vp

21 b §

Aikuiskoulutustuen periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut aikuiskoulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takuueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa, työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun työeläkelain mukaista kuntoutusrahaa, työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa, päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, Työllisyysrahasto saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun aikuiskoulutustuen määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

23 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos aikuiskoulutustuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty etuus, joka 11 §:n tai 12 a §:n 3 momentin nojalla on otettava huomioon, Työllisyysrahasto voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

31 §

Etuuden korottaminen

Edellä 12 §:n 1 momentissa mainittu perusosan määrä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2019 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden määrä on laskettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ . Tämän lain laskentakaavaa, opintosuoritusvaatimusta, tukikauden kestoa ja hakemisen mallia koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivästä elokuuta 2020 hakijoihin, jotka hakevat aikuiskoulutustukea uusiin opintoihin. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista aikuiskoulutustukea myönnetään enintään heinäkuun loppuun 2024.

Laki

opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 15 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 15 §:n 1 momentti laissa 4/2017 ja 15 §:n 3 momentti laissa 1169/2018, seuraavasti:

15 §

Opintolainan valtioneuvoston tuki

Opintolainan valtioneuvoston tuki myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea.

Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvoston tuki myönnetään ilman erillistä hakemusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 29.5.2020

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri